U Osijeku 13. listopada 2023. godine

MEDIJIMA

U svjetlu nedavnih događaja u Osijeku, požara koji je potresao lokalnu zajednicu, ugrozio zdravlje i dobrobit građana, ostavljajući ih u stanju nesigurnosti i bojazni za budućnost, inicirano je okupljanje Građanske platforme osječkih organizacija civilnog društva i aktivista *Osijek Gori*.

Plamen koji je gutao sve pred sobom ne samo da je potencijalno oslobodio opasne spojeve u zraku, ostavio trag u zemlji i vodi, već je otvorio brojne nedoumice o pripremljenosti društva na suočavanje s ovakvim kriznim situacijama kao i o našoj zrelosti i spremnosti beskompromisnog podizanja standarda ekološke pravednosti i sigurnosti.

Građanska inicijativa ovim istupom postavlja pitanja i zahtjeve koji ne samo da adresiraju trenutne probleme, već traže sustavne promjene u načinu na koji se upravlja našim resursima, zelenom tranzicijom, prate ekološki uvjeti i reagira u situacijama izvanrednih događaja.

Ovaj događaj nije samo lokalna tragedija, već signal upozorenja koji ističe imperativ transparentnosti, odgovornosti poduzetnika u ovom sektoru kao i vlasti spram građana, posebice u kritičnim situacijama koje direktno utječu na njihovu dobrobit i sigurnost. Naši zahtjevi nisu samo refleksija trenutne krize, već i poziv na akciju da se takve situacije u budućnosti predviđaju, planiraju i upravljaju na način koji stavlja dobrobit i sigurnost građana na prvo mjesto. U situacijama koje nose rizik za širu zajednicu, kao što je to bio slučaj s požarom i ekološkom ugrozom u Osijeku, imperativ je da se potraže odgovori, ali i da se pronađu rješenja koja će nas zaštiti u budućnosti, podići standarde upravljanja krizama i ugraditi kulturu transparentnosti, odgovornosti i inkluzivnosti u sve sfere društvenog djelovanja i odlučivanja.

U nastavku teksta iznosimo ključna pitanja na koja, unatoč njihovoj važnosti, još uvijek nismo dobili zadovoljavajuće odgovore i očekujemo jasne povratne informacije:

- U svjetlu nedavnih događaja, kako možemo osigurati da su Slavonija, Baranja i cijela Hrvatska adekvatno pripremljene za slične izvanredne situacije? Kako planiramo angažirati i koordinirati stručnjake radi osiguranja građanske sigurnosti zasnovane na kvalitetnim podacima i dokazima? Posjedujemo li potrebnu infrastrukturu i stručnjake koji su sposobni pružiti građanima precizne informacije, savjete i prognoze u ovakvim kriznim situacijama?

- Kako planiramo unaprijediti komunikacijske kanale kako bismo osigurali da građani redovito primaju točne i pravovremene informacije tijekom kriznih situacija? Kako se osigurava dvosmjerna komunikacija s građanima kako bi izrazili svoje zabrinutosti, postavili pitanja i primili ažurirane informacije tijekom kriznih događaja?

- Je li primjereno da se ovakva postrojenja nalaze u blizini urbanih centara i naseljenih područja? Kako možemo osigurati da privatni vlasnici tvrtki pridržavaju stroge ekološke i sigurnosne standarde, posebno kada je u pitanju lokacija i upravljanje ovakvim postrojenjima?

- Kako možemo unaprijediti zakonski okvir i pravila postupanja inspekcijskih službi kako bismo osigurali etično i sigurno poslovanje tvrtki, osobito onih s većim rizikom? Koji

mehanizmi mogu biti postavljeni kako bi građani imali pristup informacijama o etičkim i sigurnosnim standardima ovih tvrtki?

- Zašto predstavnici ključnih ministarstava, kao što su Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja te Ministarstvo zdravstva, nisu proaktivno komunicirali i sudjelovali u upravljanju ovom krizom?

- Koji su konkretni koraci i mjere koje planiramo poduzeti kako bismo unaprijedili sustav zaštite i opremljenost naših hitnih službi, posebno vatrogasaca koji su prva linija odgovora u kriznim situacijama?

U tom kontekstu, donosimo sljedeće zahtjeve:

1. Zahtijevamo jasno definiranje geografskog obuhvata onečišćenja s transparentnim informacijama građanima temeljenima na stručnim mjerenjima i interpretacijama (mogućih posljedica, načinu postupanja u skladu s rezultatima).
2. Zahtijevamo svakodnevno praćenje kvalitete zraka na svim pogođenim područjima sve dok situacija nije potpuno sanirana.
3. Da sustav informiranja 112.hr unaprijedi svoju službu na način da sve osobe dobivaju redovne i važne informacije sve do prestanka izvanredne situacije (nakon prve informacije o katastrofi sve relevantne informacije građanima treba slati putem sms-a – kao npr. nove rezultate mjerenja, način postupanja, prognoze onečišćenje bazirane na vremenskim uvjetima i smjeru vjetra i sl.). Mnogi građani nemaju mogućnost istraživanja na internetu.
4. Građanima treba omogućiti aktivan dijalog i pružiti platformu gdje mogu izraziti svoje zabrinutosti i postaviti pitanja u kriznim situacijama.
5. Unaprjeđenje sustava praćenja kvalitete zraka u Osijeku
   - Postojeće mjerne postaje nalaze se na pozicijama u blizini rijeke Drave gdje je uvijek onečišćenje manjih vrijednosti.
   - Tražimo da se postojeće postaje osposobe za mjerenja svih štetnih spojeva koji mogu nastati ovakvim ili sličnim incidentima, kao i da se postave dodatne stacionarne postaje prema odlagalištu otpada Lončarica te uz industrijske zone i prometnice velikog intenziteta u gradu
6. Da se nabavi pokretna oprema za analizu kvalitete zraka i svih štetnih spojeva, a kojom će upravljati Zavod za javno zdravstvo OBŽ te s njom pratiti kvalitetu zraka na ovom požarištu te drugim dijelovima grada na kojima se nalaze industrijska postrojenja
7. Da se žurno izradi Akcijski plan za izvanredne situacije (ekološke katastrofe, požari velikih razmjera, prirodne nepogode i sl.) koji obuhvaća:
   - Analizu svih rizika (poplave, olujni vjetrovi, pandemije, požari, ekološke katastrofe, potresi, mapu rizičnih postrojenja/tvornica/pogona i sl.)
   - Analiza potrebnih kapaciteta javnih službi (oprema, infrastruktura, osposobljenost ljudstva, stručna osposobljenost …)
   - Protokol o postupanju za svaki pojedini rizik
   - Načine komunikacije sa građanima, uključivanje građana i civilnog društva i koji definira sustav upozoravanja, predviđanja i savjetovanja
8. Neophodno je temeljito revidiranje zakonodavstva i praksi vezanih za nadzor rizičnih postrojenja kako bi se postigla maksimalna sigurnost i ekološka odgovornost.

9. Zahtijevamo temeljitu reviziju i modernizaciju sustava upravljanja otpadom u RH, usklađenu s standardima i praksama Europske Unije, te orijentiranu prema principima ekološke sigurnosti i pravednosti.

Potpisnici:

Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek

DKolektiv – organizacija za društveni razvoj

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek

Zaklada Slagalica

PRONI Centar za socijalno podučavanje

Udruga PLANTaža

Neformalna inicijativa Mladforma